

COLLECTION

Innovation, integration and modern
problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and
practice

www.d-pressa.com

31
MARCH

Jizzakh, Uzbekistan

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN
NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE TECHNOLOGY & DIGITAL FINANCE
JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENCE NETWORKS

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and practice collection of materials of the
international scientific and practical conference on the topic

(March 31, 2026)

Jizzakh-2026

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young researchers and students: theory and practice – Jizzakh: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, March 31, 2026, 790 pp.

Editors in charge: Ass.prof. Soy M.P.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

6. Ivanov, S., Webster, C. *Adoption of ICT in Hospitality Industry*, International Journal of Tourism Research.
7. UNEP & UNWTO. *Making Tourism More Sustainable*, 2019.
8. Kotler, P., Bowen, J., Makens, J. *Marketing for Hospitality and Tourism*, Pearson.
9. UNWTO Silk Road Tourism Reports (Markaziy Osiyo turizmi bo'yicha).
10. Kotler, P. *Services Marketing*, Pearson Education.
11. Olsen, M., West, J., Tse, E. *Strategic Management in the Hospitality Industry*.
12. Цой М., Камолов Д. ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА //Academic literature. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 1-105.
13. Kamolov D. VIRTUAL TURIZM (VR) XIZMATLARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 372-374.
14. Kamolov D. JIZZAX VILOYATIDA TURIZM KLASTERI RIVOJLANISHINING HUDUDNING IJTIMOY-IQTISODIY SALOHİYATIGA TA'SIRINI VAHOLASH: STRATEGIK YONDASHUV VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 48-52.

OILAVIY TARBIYA USHLUBLARINING BOLALAR XULQ-ATVORIGA TA'SIRI (BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARI MISOLIDA)

Mirzayeva Sarvinoz Xasan qizi

TerDPI 703103001- Psixologiya mutaxassisligi 1-kurs magistranti

Annotasiya: Mazkur maqolada oilaviy tarbiya uslublarining boshlang'ich sinf o'quvchilari xulq-atvoriga ta'siri psixologik va pedagogik jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot davomida oiladagi muhit, ota-ona munosabati hamda tarbiya shakllarining bolalarning xulqiy xususiyatlari va ijtimoiy moslashuviga ta'siri o'rganilgan. Shuningdek, turli tarbiya uslublarining bolalar xulqida aks etish darajasi ochib berilgan. Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijobiy xulq-atvorni shakllantirishda oilaning o'rni muhim omil sifatida asoslab berilgan hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: oilaviy tarbiya, tarbiya uslublari, boshlang'ich sinf, xulq-atvor, ijtimoiy moslashuv, emotsional rivojlanish, ota-ona munosabati, pedagogik ta'sir

Bugungi kunda jamiyat rivojida barkamol avlodni tarbiyalash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bolaning shaxs sifatida shakllanishida oila muhim ijtimoiy institut sifatida alohida o'rin tutadi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf yoshidagi bolalarda xulq-atvor, ijtimoiy ko'nikmalar va emotsional barqarorlikning shakllanishi bevosita oilaviy tarbiya bilan bog'liqdir.

Oilada qo'llaniladigan tarbiya uslublari bolaning xarakteri, o'zini tutishi va jamiyatga moslashuviga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli mazkur mavzuni ilmiy jihatdan o'rganish muhim ahamiyatga ega.

Oilaviy tarbiya – bu bolaga ota-ona tomonidan beriladigan tarbiyaviy ta'sirlar majmui bo'lib, u bolaning shaxsiy rivojlanishida muhim o'rin egallaydi. Bola ilk ijtimoiy tajribani aynan oilada egallaydi va shu asosda uning xulq-atvori shakllanadi.

Boshlang'ich sinf davri bolalar hayotida muhim bosqich bo'lib, bu davrda ularning ijtimoiylashuvi, axloqiy me'yorlarni o'zlashtirishi va o'zini boshqarish ko'nikmalari rivojlanadi.

Oilaviy tarbiya quyidagi asosiy uslublarga bo'linadi:

Avtoritar uslub – qat'iy nazorat va yuqori talab bilan ajralib turadi. Bu uslub bolalarda qo'rquv, ishonchsizlik yoki agressivlikni keltirib chiqarishi mumkin.

Demokratik uslub – mehr va talab uyg'unligiga asoslanadi. Bu uslub bolalarda mustaqillik, ijtimoiy faollik va o'ziga ishonchni rivojlantiradi.

Liberal uslub – nazoratning sustligi bilan xarakterlanadi. Bu esa bolalarda intizomsizlik va mas'uliyatsizlikka olib kelishi mumkin. Oilaviy tarbiya uslublari (avtoritar, demokratik, liberal va befarq) yosh maktab o'quvchilarining xatti-harakatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, ularning mustaqilligi, xavotiri va o'quv natijalarini belgilaydi. Demokratik uslub tashabbuskorlikni rivojlantiradi, avtoritar va befarq uslub esa tajovuzkorlik, yolg'izlik yoki nazoratsizlikka olib keladi va bu ularning maktabga moslashishiga bevosita ta'sir qiladi.

Asosiy ta'sir qiluvchi omillar:

O'ziga ishonch va muloqot: Avtoritarizm hukmronlik qiladigan oila ko'pincha bolaning shaxsiyatini "buzadi", demokratik muhit esa faol, o'ziga ishongan shaxsning rivojlanishiga yordam beradi.

O'quv natijalari: Ota-onalik uslubi bevosita hissiy rivojlanishga ta'sir qiladi, bu esa o'z navbatida boshlang'ich maktabda o'qish va akademik natijalarga ta'sir qiladi.

Moslashish: Avtoritar va ruxsat beruvchi uslubga ega oilalarning bolalari maktab rejimiga moslashishda qiynaladilar, ular haddan tashqari passivlik yoki nazoratsizlikni namoyon etadilar.

Oilaviy tarbiya bolaning shaxs sifatida shakllanishida muhim omillardan biri hisoblanadi. Bola dastlabki ijtimoiy tajribani aynan oilada egallaydi va uning xulq-atvori, muomala madaniyati hamda ijtimoiy munosabatlari shu muhit ta'sirida shakllanadi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf yoshidagi bolalarda xulq-atvorning asosiy ko'rsatkichlari aynan shu davrda mustahkamlanadi. Shu sababli oilada qo'llaniladigan tarbiya uslublari bolalarning kelajakdagi ijtimoiy hayotiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Ota-onalar tomonidan qo'llaniladigan turli tarbiya yondashuvlari bolalarning xulqida turlicha namoyon bo'ladi. Masalan, haddan tashqari qat'iy va nazoratga asoslangan muhitda tarbiyalangan bolalarda qo'rquv, tortinchoqlik yoki agressivlik kabi xususiyatlar kuzatilishi mumkin. Bunday sharoitda bola ko'pincha o'z fikrini erkin ifoda eta olmaydi va mustaqil qaror qabul qilishda qiyinchiliklarga duch keladi. Aksincha, ota-ona va bola o'rtasida o'zaro hurmat, ishonch va muloqot

ustuvor bo'lgan muhitda tarbiyalangan bolalarda ijobiy xulq-atvor shakllanishi kuzatiladi. Bunday bolalar odatda faol, ijtimoiy jihatdan moslashuvchan va o'ziga ishonchli bo'ladi.

Haddan tashqari himoyachi ota-onalik uslubi: Haddan tashqari himoyachi ota-onalik uslubi bilan ota-onalar farzandlarini jismoniy, ruhiy va ijtimoiy rivojlanishdagi mustaqillikdan mahrum qiladilar. Ular doimo yonida bo'lishadi, muammolarini ular uchun hal qilishadi va ularning o'rniga yashashadi. Ular haddan tashqari himoyachi va himoyachi bo'lib, sog'lig'idan qo'rqishadi va xavotirlanishadi.

Haddan tashqari himoyachi ota-onalik uslubining bolaning shaxsiy rivojlanishiga ta'siri quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Bola ojiz, go'dak, nevrotik, xavotirli va noliydigan bo'lib ulg'ayadi. Keyinchalik, u ijtimoiylashishda qiyinchiliklarga duch keladi.

Tengdoshlaridan ajralib turadigan rivojlangan itoatkorlikka qaramay, ular o'zlariga, qobiliyatlariga va imkoniyatlariga nisbatan juda ishonchsizdirlar. Bunday bolalar doimo noto'g'ri ish qilishdan, xato qilishdan qo'rqishadi.

O'smirlik davrida bunday ota-onalarning farzandlari ota-onalarining haddan tashqari nazorati va g'amxo'rligidan qochishga harakat qilishlari, tajovuzkorlik ko'rsatishlari, itoatsiz va o'zboshimcha bo'lib qolishlari xavfi mavjud. Haddan tashqari himoya, nazorat, cheklovlar va taqiqlar bolaning aldash, yolg'on gapirish va sir saqlash qobiliyatini rivojlantiradi. O'smirlik shaxsiy hayotlarini doimiy ravishda nazorat qilishga harakat qiladigan ota-onalarga qarshi yolg'ondan o'zini himoya qilish vositasi sifatida foydalanadilar, bu esa oxir-oqibat begonalashishga olib keladi.

Haddan tashqari himoyachi ota-onalik uslubining oqibatlari boshqalarga qaramlikning rivojlanishi, shuningdek, boshqa odamlarning salbiy ta'siridir.

Shuningdek, nazoratning yetishmasligi va bolaga ortiqcha erkinlik berilishi ham salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Bunday holatlarda bolalarda intizomsizlik, mas'uliyatsizlik va ijtimoiy qoidalarga rioya qilmaslik holatlari yuzaga keladi. Ota-onaning befarqligi va e'tiborsizligi esa bolalarning emotsional holatiga salbiy ta'sir ko'rsatib, agressivlik, yolg'izlik yoki ijtimoiy moslashuv muammolarini keltirib chiqaradi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida xulq-atvor shakllanishiga nafaqat tarbiya uslubi, balki oiladagi umumiy psixologik muhit ham ta'sir qiladi. Oilada mehr-oqibat, qo'llab-quvvatlash va ijobiy munosabatlar mavjud bo'lsa, bola o'zini xavfsiz his qiladi va bu uning xulqida ijobiy aks etadi. Shu bilan birga, ota-onaning shaxsiy namunasi ham muhim ahamiyatga ega, chunki bolalar ko'pincha kattalarning xatti-harakatlarini takrorlash orqali o'rganadilar.

Bolalarda ijobiy xulq-atvorni shakllantirish uchun ota-onalar tomonidan mehr va talab o'rtasidagi muvozanatni saqlash zarur. Bolaga nisbatan e'tiborli bo'lish, uni tinglash, qo'llab-quvvatlash va shu bilan birga aniq qoidalar va talablarni belgilash muhim hisoblanadi. Shunday yondashuv orqali bolalarda mas'uliyat, intizom, hurmat va o'zini boshqarish ko'nikmalari rivojlanadi.

Umuman olganda, oilaviy tarbiya uslublari bolalar xulq-atvorining shakllanishida hal qiluvchi omil bo'lib, ularning to'g'ri tanlanishi va qo'llanilishi barkamol shaxsni tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimova V.M. Oila psixologiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.
2. G'oziev E.G'. Umumiy psixologiya. – Toshkent: Universitet nashriyoti, 2002.
3. Davletshin M.G. Pedagogik psixologiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2008.
4. Shoumarov G'.B. Shaxs va uning rivojlanishi. – Toshkent: Fan, 2001.
5. Vygotskiy L.S. Pedagogik psixologiya. – Moskva: Pedagogika, 1991.
6. Ananyev, O. G. O'smirlarning hissiy sohasini rivojlantirish ta'lim sub'ektlari tomonidan ularning shaxsiyatini shakllantirishda muhim omil sifatida / O. G. Ananyev, J. N. Ananyeva // "Jinoiy tizimning fuqarolik jamiyati institutlari bilan o'zaro ta'siri: tarixiy, huquqiy va nazariy-metodologik jihatlar" jamoat tadqiqot laboratoriyasi byulleteni. - 2021. - № 24. - B. 57-63.
7. Kamolov D. GLOBALIZATION PHENOMENON AND GLOBALISM //Journal of Contemporary World Studies. – 2023. – T. 1. – №. 1. – C. 4-9.
8. Keng qamrovli psixologik lug'at / [Avdeeva N. N. va boshqalar]; B. G. Meshcheryakov, V. P. Zinchenko tomonidan tahrirlangan. — 4-nashr, kengaytirilgan. — Moskva: AST; Sankt-Peterburg: Prime-Euroznak, 2009. — 811 b.
9. Kamolov D. ETHICS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: EXPLORING THE MORAL AND SOCIAL IMPLICATIONS OF AI IN CONTEMPORARY SOCIETY //SGS-Engineering & Sciences. – 2023. – T. 2. – №. 02.
10. Kolomenskaya, E. V. Ota-onalarning tarbiya uslubi va bolaning hissiy sohasining o'ziga xos xususiyatlari o'rtasidagi bog'liqlik / E. V. Kolomenskaya // Jahon tsivilizatsiyasi rivojlanishining hozirgi bosqichida ommaviy kommunikatsiyalar: Xalqaro ishtirokdagi Butunrossiya ilmiy konferensiyasi materiallari, Kraskovo, 2015 yil 23 aprel / Gumanitar va ijtimoiy institut. — Kraskovo: “Gumanitar va ijtimoiy institut” xususiy oliy ta'lim muassasasi, 2015. — 89–93-betlar.
11. Dostonbek K. SPIRITUAL AND MORAL ENVIRONMENT OF SOCIETY //Social science and innovation. – 2023. – T. 1. – №. 2. – C. 128-133.
12. Kamolov D. Davlat boshqaruviga oid axloqiy qarashlar //Адабиёт учкунлари. – 2021.
13. Цой М. П., Ибрагимов З. Т. ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ЦИФРОВОГО ОБРАЗОВАНИЯ //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – Т. 1. – №. 2. – С. 339-342.
14. Цой М. П., Носирова С. С., Мухтарова Д. Р. ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ СИСТЕМЫ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – Т. 1. – №. 2. – С. 420-424.